

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

**РАЗДОБРЕЄВА КАТЕРИНА
СТАНІСЛАВІВНА**

**Становлення та розвиток управлінського обліку та
аналізу в Україні**
071 «Облік і оподаткування»

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: _____

(науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(підпис)

Рецензент: _____

(науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(підпис)

Захист відбудеться «23» червня 2023р.

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

Баланюк І.Ф

(ім'я та прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В УКРАЇНІ

1.1 Визначення понять "управлінський облік" і "управлінський аналіз" та їх роль у прийнятті управлінських рішень

1.2 Особливості розвитку управлінського обліку та аналізу в Україні

1.3 Вплив законодавства та міжнародних стандартів на становлення управлінського обліку та аналізу

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА КП «ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС» ІВАНО- ФРАНКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

2.1 Організація управлінського обліку на досліджуваному підприємстві

2.2 Методика здійснення управлінського обліку на автотранспортній установі

2.3 Шляхи вдосконалення системи управлінського обліку

РОЗДІЛ 3. УПРАВЛІНСЬКИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НА КП "ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС" ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

3.1 Аналіз результатів діяльності підприємства

3.2 Оцінка реалізації продукції власного виробництва підприємством

3.3 Стратегічний аналіз діяльності досліджуваного підприємства

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Дослідження становлення та розвитку управлінського обліку та аналізу в Україні є дуже актуальними, українські організації стикаються з викликами та змінами в економічному та бізнес-середовищі. В умовах конкуренції та швидкого технологічного розвитку, ефективне управління стає ключовим фактором успіху. Управлінський облік та аналіз надають керівникам інструменти для отримання важливої інформації та прийняття обґрунтованих рішень.

Україна має значний потенціал та ресурси для розвитку, проте ефективне їх використання є важливим завданням. Управлінський облік та аналіз допомагають ідентифікувати та оцінювати резерви для покращення використання ресурсів, забезпечуючи сталий розвиток та конкурентоспроможність. Держава співпрацює з міжнародними фінансовими інституціями та отримує фінансову підтримку від донорських організацій. Ці інституції та організації можуть встановлювати вимоги щодо звітності та управлінського обліку, що стимулює розвиток у цій галузі.

Спостерігається зростання сектора послуг, який вимагає вдосконалення управлінського обліку та аналізу. Компанії, що надають послуги, потребують ефективного планування, контролю та оцінки своєї діяльності для досягнення конкурентних переваг. Розвиток інформаційних технологій та аналітичних інструментів надає нові можливості для управлінського обліку та аналізу. Дослідження спрямовані на використання цих нововведень для оптимізації процесів збору, аналізу та використання управлінської інформації.

Враховуючи ці аспекти, дослідження становлення та розвитку управлінського обліку та аналізу в Україні є надзвичайно актуальними і важливими. Ці дослідження сприяють вдосконаленню практик управління організаціями,

покращенню прийняття рішень і забезпеченню фінансової стійкості. Розвиток управлінського обліку та аналізу в Україні має безпосередній вплив на ефективність управління організаціями в умовах змінюючогося бізнес-середовища. Ці дослідження допомагають виявляти ключові фактори успіху, виявляти ризики, планувати та контролювати фінансові ресурси, розробляти стратегії розвитку та забезпечувати конкурентні переваги.

Метою роботи є становлення та розвиток управлінського обліку та аналізу в Україні.

Задля досягнення поставленої мети в роботі вирішено наступні **завдання**:

- визначити поняття "управлінський облік" і "управлінський аналіз" та їх роль у прийнятті управлінських рішень;
- дослідити особливості розвитку управлінського обліку та аналізу в Україні;
- проаналізувати вплив законодавства та міжнародних стандартів на становлення управлінського обліку та аналізу;
- дослідити організацію управлінського обліку на досліджуваному підприємстві;
- розкрити методику ведення управлінського обліку;
- вказати шляхи вдосконалення системи управлінського обліку;
- проаналізувати результати діяльності підприємства;
- оцінити реалізацію продукції власного виробництва підприємством;
- провести стратегічний аналіз діяльності досліджуваного підприємства.

Предметом роботи виступає управлінський облік та аналіз в Україні, його функціонування.

Об'єктом роботи є комунальне підприємство "Електроавтотранс" Івано-Франківської міської ради.

Методи дослідження. аналіз, синтез, зіставлення, порівняння, абстрагування, історичний, аналітичний, фінансовий, якісний та кількісний, статистичного аналізу, математичної статистики, правовий та інші.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дослідження можуть надати досліджуваному підприємству інформацію та інструменти для кращого прийняття управлінських рішень. Виявити проблемні області або відхилення в роботі підприємства. Це дозволить своєчасно вжити заходів для усунення причин цих проблем і покращення загального фінансового стану та результативності організації. Сприяти підвищенню фінансової стійкості підприємства. Це включає здатність до прогнозування та управління фінансовими ризиками, ефективне використання ресурсів, підвищення прибутковості та забезпечення стійкого розвитку.

Структура роботи: дослідження складається зі вступу, трьох розділів, що поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел в загальній кількості 40 найменувань, 10 рисунків, 20 таблиць, 1 додаток. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок машинописного тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «Теоретичні аспекти становлення управлінського обліку та аналізу в Україні» досліджується визначення понять "управлінський облік" і "управлінський аналіз" та їх роль у прийнятті управлінських рішень.

Встановлено, що управлінський облік і управлінський аналіз є двома поняттями, пов'язаними з процесом управління організацією і використанням фінансової інформації для прийняття стратегічних рішень. Вони спрямовані на підтримку ефективного управління ресурсами, планування, контроль і прийняття рішень, що сприяють досягненню поставлених цілей організації.

Розглянуто схему сутності управлінського обліку та управлінського аналізу.

Досліджено особливості розвитку управлінського обліку та аналізу в Україні. Проаналізовано зміни підходів до звітності в управлінському обліку. З'ясовано місце та застосування штучного інтелекту (ШІ) та машинного в управлінському обліку та аналізі.

З'ясовано, за останні роки спостерігаються значні зміни у підходах до управлінського обліку та аналізу.

В пункті 1.3 досліджено вплив законодавства та міжнародних стандартів на становлення управлінського обліку та аналізу. Охарактеризовано, як саме законодавство та міжнародні стандарти впливають на розвиток управлінського обліку та аналізу шляхом встановлення конкретних правил і вимог. Проаналізовано вплив змін зовнішнього середовища на управлінський облік та аналіз.

У розділі 2 «Організаційно-методичні основи управлінського обліку на КП «"Електроавтотранс" Івано-Франківської міської ради»,

досліджено організацію управлінського обліку на даному підприємстві. Розглянуто функції відділу управлінського обліку у КП "Електроавтотранс". Проаналізовано склад бухгалтерської служби управлінського обліку у КП "Електроавтотранс". Досліджено етапи формування та основні завдання системи управлінського обліку на даному підприємстві.

Встановлено, система планування на КП "Електроавтотранс" адекватна системі обліку витрат на виробництво. Це стало можливим за умов розробки робочого проекту організації планування, обліку і калькулювання собівартості послуг на конкретному підприємстві.

У пункті 2.2 досліджена методика здійснення управлінського обліку на автотранспортній установі. Проаналізовано систему інформації, яка збирається на КП "Електроавтотранс".

Встановлено, на КП "Електроавтотранс" управлінський облік витрат та доходів регулюється П(С)БО-16 "Витрати" та П(С)БО-15 "Доходи" відповідно до цього розглянуто типові кореспонденції рахунків з обліку та розподілу загально-виробничих витрат на досліджуваному підприємстві. Розглянуто калькулювання витрат.

Досліджено показники обсягу виробництва послуг станом на 2021 р. В результаті даного дослідження встановлено точку беззбитковості.

Проаналізовано шляхи вдосконалення системи управлінського обліку. В результаті чого досліджено проблему управлінського обліку, яка постала перед Україною в зв'язку з переходом й зміни характеру управління. Охарактеризовано умови створення інформаційної системи для потреб управління. Висвітлено власну думку відносно основних проблем в обліку адміністративних витрат для підрозділів.

Досліджено зовнішні та внутрішні причини, що були викликані створенням принципово нового механізму управління КП "Електроавтотранс", які призвели до зміни в системі обліку. Встановлено, що останнім часом менеджери КП "Електроавтотранс" все більше виявляють зацікавленість до управлінського обліку. Запропоновано

підприємству спрямувати зусилля на розробку типового положення з впровадження системи управлінського обліку, яке б мало рекомендаційний характер, однак містило загальні принципи, концепції та підходи.

У розділі 3 «Управлінський аналіз діяльності на КП «Електроавтотранс» Івано-Франківської міської ради» здійснюється аналіз результатів діяльності підприємства, досліджено значення та зміни показників в період з 2019 по 2021 роки, встановлено середньорічну величину.

Проаналізована структура майна та джерела його формування на КП "Електроавтотранс". Досліджено структуру активів організації у розрізі основних груп.

Досліджено, чисті активи організації станом на 31.12.2021 р. набагато (у 187,6 рази) перевищують статутний капітал. З'ясовано, оскільки на 31 грудня 2021 р. спостерігається нестача власних оборотних коштів, розрахованих за всіма трьома варіантами, фінансове становище організації за даною ознакою можна характеризувати як незадовільне. Встановлено, що показники рентабельності за останній рік мають позитивні значення як наслідок прибуткової діяльності досліджуваного підприємства.

В пункті 3.2 проведено оцінку реалізації продукції власного виробництва підприємством. Проведено аналіз реалізації виробів для аналогічних підприємств в 2021 році та аналіз реалізації продукції власного виробництва "Електроавтотранс" за січень 2021 року. В результаті проаналізувавши власні роздрібні ціни та ціни конкурентів виявилось, що продукція КП "Електроавтотранс" коштує менше ніж у конкурентів.

Здійснено аналіз проблем виробляти чи купувати таку запасну частину КП "Електроавтотранс" – висувні пластири. В результаті чого проведено аналіз основних показників собівартості та собівартості пластирів на КП "Електроавтотранс". Встановлено, за варіантом основних витрат доцільно у обох випадках виробляти продукцію на КП

"Електроавтотранс" внаслідок значних переваг у собівартості виготовлення виробів власними силами.

Досліджено операційні витрати на КП "Електроавтотранс". Встановлено, що зменшилися витрати на заробітну плату, відрахування на соціальні потреби.

В пункті 3.3 проведено стратегічний аналіз діяльності досліджуваного підприємства, здійснена оцінка зовнішніх можливостей та загроз КП "Електроавтотранс". Також проведена оцінка внутрішніх слабких і сильних сторін КП "Електроавтотранс".

Проведена оцінка конкурентних позицій (за моделлю GE/McKinsey) досліджуваного підприємства.

Здійснено аналіз конкурентних позицій у комунальному підприємстві "Електроавтотранс"

ВИСНОВКИ

Отже, як висновок даного дослідження, варто відмітити управлінський облік та аналіз – це процеси, методи та інструменти, які використовуються для збору, обробки, аналізу та інтерпретації інформації з метою прийняття керівництвом обґрунтованих управлінських рішень. Вони грають важливу роль у плануванні, контролі, оцінці та вдосконаленні діяльності організації. Управлінський облік включає в себе збір та систематизацію інформації про фінансові та нематеріальні ресурси, витрати, прибутки, виробничі процеси, ефективність використання ресурсів та інші фактори, що впливають на діяльність організації. Він допомагає встановити показники та стандарти, провести аналіз відхилень, ідентифікувати проблемні області та прийняти корекційні заходи.

Управлінський аналіз, у свою чергу, використовує дані, зібрані управлінським обліком, для виявлення залежностей, трендів та закономірностей, аналізує причини виникнення відхилень, оцінює ефективність рішень та пропонує рекомендації для поліпшення діяльності організації. Він дозволяє керівництву отримувати цінну інформацію для прийняття вирішальних рішень та формування стратегії розвитку.

Розвиток управлінського обліку та аналізу вимагає підготовки кваліфікованих фахівців. В Україні було запроваджено спеціальності та кафедри з управлінського обліку та аналізу в університетах та бізнес-школах. Крім того, були організовані тренінги, семінари та курси для фахівців з метою підвищення їхніх навичок у галузі управлінського обліку та аналізу.

Законодавство та міжнародні стандарти також встановлюють вимоги до етичної поведінки, конфіденційності та захисту даних. Управлінський облік та аналіз повинні враховувати ці вимоги та забезпечувати дотримання правил та етичних стандартів в процесі збору, обробки та використання інформації. В цілому, законодавство та міжнародні стандарти мають значний вплив на управлінський облік та аналіз, встановлюючи правила та вимоги до фінансової звітності, внутрішнього контролю, управлінського обліку та етичної поведінки. Врахування цих вимог є важливим для забезпечення достовірності, надійності та відповідності управлінської інформації стандартам та нормативам, що сприяє ефективному управлінню підприємством та прийняттю обґрунтованих рішень.

Організацію управлінського обліку можна розглядати як технологічний процес, у якому в установленому порядку здійснюються необхідні дії за допомогою комплексу організаційних, процедурних і технічних прийомів, способів і методу. При веденні управлінського обліку рекомендується використовувати стандарти правил (положень) бухгалтерського обліку, кодекс бухгалтерського обліку народного господарства, хоча, на відміну від фінансової звітності, вони для цього не є обов'язковими.

На КП "Електроавтотранс" управлінський облік витрат та доходів регулюється П(С)БО-16 "Витрати" та П(С)БО-15 "Доходи" відповідно. З метою обліку та розподілу загально-виробничих витрат в системі обліку формуються відповідні проведення. Калькулювання витрат на КП "Електроавтотранс" здійснюється за допомогою простого методу.

Основними проблемами управлінського обліку витрат є своєчасність і повнота інформації в системі бухгалтерського обліку. Є проблема максимально швидко реагування на інформацію, що надходить, за рахунок бізнесу. Своєчасна інформація необхідна користувачеві для прийняття ефективних управлінських рішень і

вирішення важливих термінових завдань. Тому, якщо користувач отримуватиме інформацію вчасно і в короткий термін, це сприяє ефективній роботі компанії.

Якщо необхідна інформація затримується або не надається, виникають труднощі як для підрозділів підприємства, так і для інших сторін, які мають з ними взаємовідносини.

Загальний огляд результатів діяльності КП "Електроавтотранс" показав, що прибуток від продажу за 2021 рік склав 837 тис. грн. Протягом аналізованого періоду зміна фінансового результату від продажу склала +837 тис. грн. Співвідношення основних якісних груп активів організації на 31 грудня 2021 р. характеризується відсутністю необоротних коштів за 100% поточних активів. Значення власного капіталу на 31 грудня 2021 р. становило 1876 тис. грн., що у 1598 тис. грн. вище за значення на 31.12.2019 р. Чисті активи організації станом на 31.12.2021 р. набагато (у 187,6 рази) перевищують статутний капітал.

Одним з напрямів аналізу діяльності КП "Електроавтотранс" є аналіз конкурентних витрат і цін. Якщо з'явиться новий конкурент на ринку, або відома фірма знизить ціну на свій товар, то необхідно реагувати на це таким чином, щоб прийняти рішення щодо закріплення на ринку цього товару виробленого КП "Електроавтотранс". При проведенні більш детальних маркетингових досліджень виявилось, що продукцію конкурентів купують майже у 11 разів більше.

Оцінка середовища є важливим інструментом в управлінні бізнесом. В загальному підсумку підприємство буде знаходитися у верхній частині таблиці, а саме у полі СіЗ. Згідно проведених вище розрахунків, комунальне підприємство "Електроавтотранс" буде знаходитися у полі "Середній бізнес". Враховуючи ситуацію, керівництву досліджуваної компанії необхідно розробляти заходи щодо покращення конкурентних позицій підприємства.

СПИСОК ОСНОВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ілляшенко Т. О. Бюджетування як напрямок удосконалення системи управління діяльністю підприємств. Вісник Сумського національного університету. Серія «Економіка». 2020. № 3. С. 36-44.

2. Кузнецова С. О. Управлінський облік фінансових результатів для потреб категорійного менеджменту підприємств торгівлі. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 2. Том 3. С. 209–216.

3. Ловінська Л.Г., Жилкіна Л.В., Голенко та ін. Бухгалтерський облік URL: [https://nashaucheba./](https://nashaucheba/) (дата звернення: 24.04.2023).

4. Мулик Т. О. Методичні підходи до аналітичного забезпечення управління доходами. 2020. № 6. С. 77–86.

5. Овод Л.В. Удосконалення управлінського обліку фінансових результатів. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 168 с. С. 36–37.

6. Писаренко Т.М. Розвиток управлінського обліку в контексті історичного розвитку облікової системи України URL: : www.nbuv.gov.ua. (дата звернення: 27.05.2023).

